

Alternatif Takılar ve Malzemeler

Öğr. Gör. Pınar DAŞCI

Afyon Kocatepe Üniversitesi-İscehisar Meslek Yüksekokulu

pdasci@aku.edu.tr

ÖZET

Günümüzün rekabetçi yaşantısında bir bölgenin veya ülkenin sürdürülebilir bir rekabet gücüne sahip olabilmesi yenilik geliştirebilme kapasitesi ile ilişkilendirilmektedir. Yenilikçilik kapasitesi ise bir toplumun sahip olduğu kaynakları ekonomik değeri olan ürünlere dönüştürebilme konusundaki yaratıcılığı ile belirlenmektedir. Bunun yanı sıra ülkemizde yılda yaklaşık 600 milyar doları aşan çevre konusundaki ekonomik harcamaların %40'ını da atık yönetimi masrafları oluşturmaktadır.

Bu çalışmada “Birinin çöplüğü, diğ erinin zenginliğidir.” sözünden yola çıkarak organik ve inorganik farklı atıkları kullanarak yapılan takı ve objelerle hem ekonomiye katkı sağlaması beklenen hem de çevre bilincini geliştirmek ve geri dönüşümle yeni ürünler ortaya koyan alternatif takıların ve malzemelerin tanıtılması amaçlanmıştır.

Bu amacı gerçekleştirmek için Afyon Kocatepe Üniversitesi İscehisar MYO, Kuyumculuk ve Takı Tasarımı Programı öğrencilerinden oluşan Kuyumculuk Kulübü tarafından 2011 yılında “Yerden Bedene Bedenden Kalbe” AB Gençlik Programları Eylem 1.2 projesi gerçekleştirilmiştir. Ortaya çıkartılan ürünler kuyumculuk mesleği göz önüne alınarak, estetik kaygı güdü lerek, geleneksel el sanatlarından yola çıkılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda da organik ve inorganik atıklar, yeniden değerlendirilerek, işlevsel ve maddi değeri yüksek takı ve dekoratif objeler haline getirilmiştir. Günümüzün takı sektörü düşünüldüğünde altın gümüş gibi değerli metallerin ve değerli-yarı değerli süstaşları ile üretilen takılara göre nispeten daha uygun maliyetleri ile bijuteri olarak adlandırılan takılara göre de daha üst segmentte yer alan alternatif takılar ve malzemeler farkını ortaya koymaktadır.

2013 yılında Avrupa Birliği Komisyonu'nun “Young People and Entrepreneurship: *European good practice projects*” yayınına girişimcilik alanında seçilen bu proje ile gençlerde girişimcilik ve yaratıcılık duygusunun geliştirilmesi, yerele katkı sağlaması ve gençlerin toplumla bütünleşmeleri sağlanmıştır. Bu alt eylem ayrıca gençler arasında işbirliğini ve deneyim değişimini geliştirmek amacıyla farklı ülkeler arasında benzer projelerden oluşan bir ağ kurulmasını da desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Geri Dönüşüm, Takı, Alternatif malzemeler, Yaratıcılık, Çevre

Alternative Jewellery and Materials

ABSTRACT

In today's competitive environment, ability of a region or a country to have sustainable competitive power is associated with its innovation development capacity. Meanwhile, innovation capacity is defined according to creativity of a society to transform its resources into economically valuable products. Thus, 40% of the annual budget spent for environment in our country which is almost exceeding 600 billion dollars is allocated to the waste management.

This study aims at introducing alternative jewelry and materials that are produced by using various organic and inorganic wastes based on the idea which is known as “one's trash is the treasure of the other” in order to make contribution to economy as well as raising environmental awareness and produce new products by recycling.

Within the framework of this objective, Jewelry Club members made up of students participating in the “Jewelry and Jewelry Design Program” organized by the Afyon Kocatepe University İscehisar Vocational high School have implemented EU Youth Program Activity 1.2 project entitled, “From Ground to Body, From Body to heart” in 2011. Works produced as a part of this program are inspired from the traditional handicrafts by

considering rules of jewelry profession and aesthetic concerns. As a result of studies, organic and inorganic wastes are recycled to produce jewelry and decorative objects which are both functional and have economic value. When today's jewelry sector is considered, alternative jewelry and materials which are relatively cost efficient than the jewelry produced by using valuable materials such as gold and silver and valuable or semi-valuable stones as well as jewelry usually referred as bijouterie, have a different place.

This project which was to European Union Commission's "Young People and Entrepreneurship: *European good practice projects*" publication in 2013 in the entrepreneurship category, provides development of creativity among young people, contribution to local values and integration of young people with the society. This sub-activity also supports the establishment of network of similar projects carried out by different countries in an effort to boost cooperation and exchange of experience among young people.

Key Words: Recycling, Jewelry, Alternative materials, Creativity, Environment

GİRİŞ

Günümüzden 50.000 yıl önce biyolojik evrimini tamamlayan insanoğlunun zaman içerisinde gelişen süslenme ihtiyacı ve buna yönelik arayışları halen devam etmektedir. Takıların üretim teknikleri ve kullanılan malzemeler sürekli gelişerek, değişerek kültürlerarası farklılıklar gösterse de toplumların kültürel yapılarını anlamamıza yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda Yeniçağ, tüm dünya toplumlarına yeni ufuklar açmıştır. Gelişen ticaret, beraberinde birçok kültürel, ekonomik ve sosyolojik değişiklikleri de meydana getirmiştir. "1950'lerden günümüze kadar geçen dönemin mücevher ve takı sanatı... belli biçimlerde yoğunlaşmamış, bireysel tasarım çalışmalarıyla şekillenmiştir." (Türe, 2006, s.119)

Tarih öncesinden günümüze dek takı yapımında kullanılan malzeme ve teknikler ile yorumlanmaları arasındaki gelişmeler çok ağır ilerlemiştir. Tüm yaşanan bu gelişmelerin takı sanatını ve yaratıcılığı nereye götürdüğü tartışmaya açık olmakla beraber geçmişten bugüne takı tasarımında malzeme kullanımını inceleyecek olursak ekonomik nedenlerin, toplumsal sınıfların, sanatsal akımların veya dönemlerin malzemeyi etkileyen unsurlardan olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada "Birinin çöplüğü, diğerrinin zenginliğidir." sözünden yola çıkarak organik ve inorganik farklı atıkları kullanarak yapılan takı ve objelerle hem ekonomiye katkı sağlaması hem de çevre bilincini geliştirmek ve geri dönüşümle yeni ürünler ortaya koyan alternatif takıların ve malzemelerin tanıtılması amaçlanmıştır.

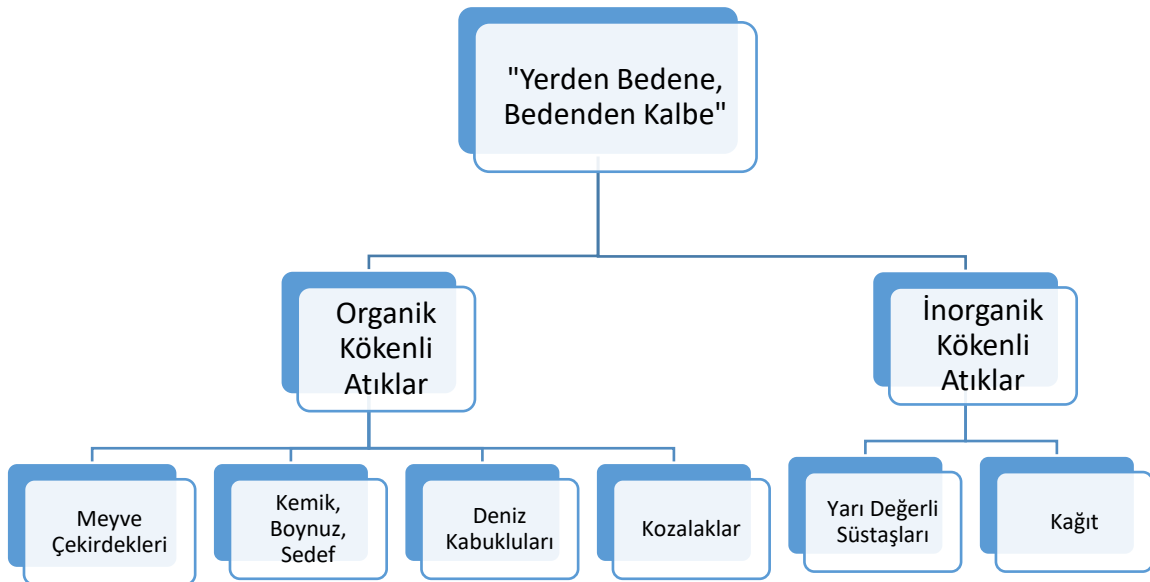
Takıda Kullanılabilecek Alternatif Malzemeler

Günümüzün rekabetçi yaşantısında bir bölgenin veya ülkenin sürdürülebilir bir rekabet gücüne sahip olabilmesi yenilik geliştirebilme kapasitesi ile ilişkilendirilmektedir. Yenilikçilik kapasitesi ise bir toplumun sahip olduğu kaynakları ekonomik değeri olan ürünlere dönüştürebilme konusundaki yaratıcılığı ile belirlenmektedir. Bunun yanı sıra ülkemizde yılda yaklaşık 600 milyar doları aşan çevre konusundaki ekonomik harcamaların %40'ını da atık yönetimi masrafları oluşturmaktadır. Ülkemizde üretimin artışına paralel olarak artan tüketim anlayışı, sınırlı olan hammadde kaynaklarının hızla azalmasına neden olmaktadır. Bunun sonucunda mevcut kaynakların daha ekonomik biçimde kullanılabilirliği önem kazanmıştır. Özellikle son yıllarda geri dönüşüme kamu ve bireysel bazda verilen önemle birlikte

atıklarımızın geri dönüşüm sürecinde ekonomiye katkıları da yadsınamayacak düzeydedir. Geri dönüştürme metotları ise malzemedan malzemeye değişiklik göstermektedir.

Günümüz koşullarında, ilerleyen teknoloji ve sanayileşmeye paralel olarak Meslek Yüksekokulları teknolojik gelişmelerini beklenen düzeyde geliştirememektedir. Meslek Yüksekokulları'nda öğrenim gören öğrenciler mezun olacakları/oldukları alanlarda, sanayinin ihtiyaçlarını karşılayabilen yetilere sahip olamamakla beraber yaratıcılıklarını da ilgili ders müfredatlarıyla tam olarak gerçekleştirememektedirler. Bu bağlamda geri dönüşüm sürecini takı ve dekoratif eşya yapımında kullanılacak alternatif malzemelerle sağlamak için Afyon Kocatepe Üniversitesi İncehisar MYO, Kuyumculuk ve Takı Tasarımı Programı öğrencilerinden oluşan Kuyumculuk Kulübü tarafından 2011 yılında "Yerden Bedene Bedenden Kalbe" AB Gençlik Programları Eylem 1.2 projesi gerçekleştirilmiştir. Ortaya çıkartılan ürünler kuyumculuk mesleği göz önüne alınarak, estetik kaygı güdülererek, geleneksel el sanatlarından yola çıkılarak gerçekleştirilmiştir. Yapılan üç aylık çalışma sonucunda da organik ve inorganik atıklar, yeniden değerlendirilerek, işlevsel ve maddi değeri yüksek takı ve dekoratif objeler haline getirilmiştir. Şekil 1'de projede kullanılan malzemeler verilmiştir.

Proje kapsamında başlıca üç temel eğitim düzenlenmiştir. Bunlardan ilki Kültür Bakanlığı Sanatçısı, mücevher ustası sadekar Viktor ÖCAL tarafından atık yarı değerli süstaşlarının değerlendirilmesi üzerine, ikinci eğitim; Kültür Bakanlığı Sanatçısı, sedefkar Zafer KARAZEYBEK ve sedefkar Mümin ORHAN tarafından organik atıkların kullanımı üzerine olmuştur. Son eğitim çalışması ise kağıt sanatçısı Ali Rıza KART tarafından atık kağıtların değerlendirilmesi üzerine olmuştur. Eğitimler sırasında gençler hem eğitimleriyle beraber yeni ürünleri nasıl geliştirebileceklerini öğrenmişler ve onlarla birlikte üretmişler hem eğitimler sonrasında kendi başlarına kendi tasarımları üzerinden yeni ürünler üretmeye devam etmişlerdir.

Şekil 1: Projede kullanılan organik ve inorganik atık malzemeler

- İnorganik Atıkların Değerlendirilmesi

İscehisar MYO, Süstaşı Atölyesinde bulunan yarı değerli süstaşlarının işlenmesi sırasında oluşan ve kesim işlemleri sırasında atık olarak depolanan süstaşları değerlendirilmiştir. Bu kapsamda Kültür Bakanlığı sanatçısı, mücevher ustası – Sadekar Viktor ÖCAL’la çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda takılarda kullanılmayacak kadar küçük boyutlu süstaşları renklerine, sertliklerine ve boyutlarına göre gruplara ayrılmıştır. Gruplanan boyutlardan daha büyük ve çatlaklı yapıya sahip olanlar kırma yoluyla küçültülerek istenen boyuta getirilmiştir. Daha sonra bu süstaşlarından yararlanılarak, panoramik ve soyut tablolar oluşturulmuştur (Şekil 2 - Şekil 3).

Şekil 2. Bal opal, obsidyen gibi yarı değerli süstaşı atıkları ile yapılmış panoramik İstanbul tablosu.

Şekil 3. Bal opal, süt opal, obsidyen gibi yarı değerli süstaşı atıkları ile yapılmış semazenler tablosu.

- Organik Atıkların Değerlendirilmesi

Evsel atıklar başta olmak üzere organik kökenli atıklar kullanılarak yeni ürün haline getirilerek ekonomiye kazandırılması sağlanmıştır. Bu çalışmalar kapsamında Kültür Bakanlığı sanatçısı, Sedefkar Zafer KARAZEYBEK ve Sedefkar Mümin ORHAN’la çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda meyve çekirdekleri, içinde canlısı olmayan ya da kırık deniz kabukluları, zedelenmiş ya da tahrip olmuş çam kozalakları, çöpe atılan kemikler, kesimhanelerden temin edilen boynuzlar, ayakkabı ve çanta imalatından geriye kalan deri parçaları gibi alternatif malzemelerle maddi değeri yüksek yeni ürünler üretilmiştir (Şekil 4 – 10).

Şekil 4. Şeftali çekirdeğinden yapılmış gümüş kakmalı kolye ucu.

Şekil 5. Sedeften yapılmış gümüş kolye ucu. Şekil 6. Selvi kozalağında taş kakmalı küpe.

Şekil 7. Boynuz ve kemikten yapılmış gümüş kolye uçları

Şekil 8. Deniz kabuklarından epoksi ve mine kullanılarak oluşturulan gümüş kolye uçları.

Şekil 9. Abanoz ve su kabağı çekirdeklerinden gümüş küpe.
Şekil 10. Vişne çekirdeğinden yapılmış kolye ucu.

- Atık Kağıtların Değerlendirilmesi

Her geçen gün artan kağıt israfına dikkat çekmek ve atık kağıtları farklı bir boyutta değerlendirebilmek için kağıt takı tasarımcısı Ali Rıza KART ile çalışmalar yapılmıştır. (Şekil 11-13)

Şekil 11. Atık kağıtlardan yapılmış logolu yüzük ve kolye ucu çalışması.

Şekil 12. Atık kağıtlardan yapılmış takı kutusu.

Şekil 13. Atık kağıt ve deriden yapılmış gümüş aparatlı kolye ucu ve yüzükler

Şekil 14. Atık kağıtlardan yapılmış takı kutusu ve kolyesi.

Şekil 15. Alternatif takılar

SONUÇ

Son yıllarda ulusal ve bölgesel düzeyde ekonomik büyüme ve kalkınma politikalarında yaratıcı ekonomi kavramı öne çıkmaya başlamış ve “yaratıcılığa ekonomik açıdan bakıldığında, girişimciliği teşvik eden, yenilik geliştirme kapasitesini güçlendiren, verimliliği arttıran ve ekonomik büyümeyi hızlandıran bir faktör olarak... (UNCTAD, 2008) görülmeye başlanmıştır.

UNCTAD (2008), Creative Economy Report 2008, United Nations.

Bu düşünüldüğünde günümüz takı sektöründe altın, gümüş gibi değerli metallerin ve değerli – yarı değerli sütaşları ile üretilen takılara göre nispeten daha uygun maliyetleri ile bijuteri olarak adlandırılan takılara göre de daha üst segmentte yer alan alternatif takılar ve malzemeler farkını ortaya koymuştur. Projeye baktığımızda da, projede hepimizin çöpe attığı pek çok organik ve inorganik atıklarımız, atık konumdan çıkartılıp yeniden değerlendirilmiştir.

2013 yılında Avrupa Birliği Komisyonu'nun “Young People and Entrepreneurship: *European good practice projects*” yayınına girişimcilik alanında seçilen bu proje ile gençlerde girişimcilik ve yaratıcılık duygusunun geliştirilmesi, yerele katkı sağlanması ve gençlerin toplumla bütünleşmeleri sağlanmış ve ucuz maliyetli fakat yüksek işçilikli ve gelir getiren objeler üretilerek genç istihdamına katkıda bulunacağı düşünölmüştür.

KAYNAKLA

